

Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n lausunto koskien HE 154/2022 vp koskien esitystä valtion talousarvioksi vuodelle 2023, keskittyen sivistysvaliokunnan erikseen antamien yksityiskohtaisten sisältöjen kommentointiin:

Esitys huomioitavaksi budjettiin 2023:

Esitämme, että

- **Liikkuva varhaiskasvatus -toimenpiteisiin kohdennetaan kaksi miljoona euroa vuodelle 2023.**
- **ja että väestöryhmien fyysistä aktiivisuutta edistävän ja rakenteellisiin muutoksiin tähtäävän valtakunnallisen Liikkuvat-kokonaisuuden paikallisen toimeenpanon resurssit turvataan pitkäjänteisesti myös vuodesta 2023 eteenpäin.**

Perustelumme:

Lapsista, nuorista ja aikuisista vain noin kolmannes ja ikäihmisistä muutama prosentti liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Huolta herättää väestön terveys ja toimintakyky, jotka kehittyivät vuosikymmen ajan myönteisesti, mutta myönteinen kehitys tyrehtyi 2010-luvulla. 2010-luvulla muun muassa lihavuus ja mielenterveysongelmat ovat yleistyneet, koettu työkyky on heikentynyt ja iäkkäiden toimintakyky ei ole enää parantunut.² Esimerkiksi noin 10 % väestöstä sairastaa tyypin 2 diabetesta, josta merkittävä osa olisi ehkäistävissä elintapamuutoksien avulla.

Väestön liian vähäisen liikkumisen yhteiskunnalliset kustannukset ovat vuositasolla tutkimusten mukaan yli kolme miljardia euroa. Panostuksilla ennaltaehkäisevään terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä arkiliikunnan vahvistamiseen voidaan saavuttaa huomattavia parannuksia yksilöiden elämänlaatuun. Liikunta on edullinen terveyden ja toimintakyvyn edistämisen keino, jota ei ole otettu vielä riittävän määrätietoisesti käyttöön väestön terveyden ja toimintakyvyn ennakkoivassa työssä.

Liikuntapolitiittisen selonteon (2018) mukaan liikuntapolitiikan tärkein tavoite 2020-luvun Suomessa on kansalaisten fyysisen aktiivisuuden merkittävä lisääminen kaikissa ikä- ja väestöryhmissä.

Valtakunnallisen Liikkuvat-kokonaisuuden tavoitteena on liikunnallisen elämäntavan edistäminen eri ikäisten ihmisten arkiympäristöissä. Tuloksellisinta työ on lasten ja nuorten osalta, jolloin luodaan perustaa elinikäiselle liikunnalle.

Keskeistä on saada paikallistason arkiympäristöjen toimijat sekä rakenteet tukemaan toimintakulttuurien liikunnallistamista. Toimintakulttuurin muutos vie aikaa, ja siksi ohjelmatyötä on toteutettava pitkäjänteisesti. Paikallisen toimeenpanon (kuntien toimenpiteiden) resursointi on keskeinen keino ohjelmien tavoitteiden toteuttamisessa.

Liikkuvat-kokonaisuudesta Ikiliikkuja- sekä Liikkuva aikuinen -ohjelmien paikalliseen toimeenpanoon on käytettävissä vuonna 2023 jonkin verran rahoitusta. Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu -ohjelmien paikalliseen toimeenpanoon ei ole vuoden 2023 talousarviossa varattu rahoitusta yleisestä budjetista.

Vuodelle 2024 Liikkuvat-kokonaisuuden paikalliseen toimeenpanoon ei ole osoitettu budjettirahoitusta yhdellekään ohjelmalle. Hämeen Liikunta ja Urheilu pitää tärkeänä, että eri väestöryhmien fyysistä aktiivisuutta edistävän ja rakenteellisiin muutoksiin tähtäävän valtakunnallisen Liikkuvat-kokonaisuuden paikallisen toimeenpanon resurssit turvataan pitkäjänteisesti. Toteutuksen panos-tuotos suhde on osoittautunut erinomaiseksi.

Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman tavoitteena on, että jokaisella lapsella on päivittäinen mahdollisuus liikkumiseen osana varhaiskasvatuspäivää. Liikkuminen auttaa oppimaan, rakentaa itsetuntoa ja kehittää sosiaalisia taitoja. Varhaiskasvattajilla on tärkeä rooli lasten ja perheiden arjessa, myös liikunnan ja liikkumisen tukemisessa. Varhaislapsuudessa kehittyvät liikkumisen taidot luovat perustan elämänmittaiselle fyysiselle aktiivisuudelle. Liikuntatottumukset alkavat vakiintua ja eriytyä jo noin 3-vuotiaasta alkaen, joten liikunnallisen elämäntavan vahvistamiseen on tärkeää kiinnittää huomiota varhain.

Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman kautta kunnille on myönnetty avustuksia varhaiskasvatuksen liikunnallistamisen toimenpiteisiin. Vuodelle 2023 valtion talousarvioon ei ole varattu määrärahaa paikallisten kuntakoordinoitujen hankkeiden tukemiseen.

Lisäksi haluamme tuoda sivistysvaliokunnan edustajille tietoon liikuntakulttuurin kehittämisen kannalta keskeisiä tulevaisuuden tarpeita:

- **Käynnistetään poikkihallinnollinen liikkumisohjelma**
 - Koskien kaikkia hallinnonaloja lisätäksemme arkiliikuntaa
- **Varmistetaan liikuntaneuvonta osaksi elintapaneuvontaa ja kolminkertaistetaan HYTE-kerroin**
 - Hyvinvointialueilta vastinpari kuntien tekemälle työlle sekä ennakoivaan terveyden edistämiseen kunnille kunnallinen ”porkkana” eli HYTE-kertoimen merkityksen lisäys
- **Rakennetaan kansalaistoiminnan ohjelma koskien maamme urheiluseuratoimintaa**
 - Urheiluseura 2030-hanke, jolla luodaan elinvoimaiselle seuralle ”tiekartat” toiminnalle.
- **kehitetään mahdollisimman pian liikuntapaikkojen tukimekanismin**
 - Luodaan energiakustannusten tilapäinen kompensointiaavustus sekä pysyvämpi energiatehokkuuden investointituki, joilla estetään liikuntatilojen sulkeminen.

Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n puolesta

Ari Koskinen

Aluejohtaja

Hämeen Liikunta ja Urheilu (HLU)